

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. A lelkészválasztási, illetve jelölési szabályok módosítása érdekében. e—s. — Az ev. reform. tanítók országos gyűlése. — Tárcza. A vallásbölcészlet főbb problémái és a biblia. Erdős József. — Iskola ügy. A középiskolai tanárok országos nyugdíjintézete. Gróf Csáky. — Közügyeink. Felvilágosító feleletet kérek. Nagy Sándor. — Külföld. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

A lelkészválasztási, illetve jelölési szabályok módosítása kérdéséhez.

I.

Napirenden van a lelkészválasztási, illetve jelölési szabályok módosításának kérdése. Mindenik egyházi lap foglalkozik vele, hozván — mi igen természetes — különböző felfogású és célzatú cikket, melyeknek legtöbbször kirí, hogy a cikkíró saját háza előtt seper, saját érdekében kel síkra. És ez kétségtelenül a téves felfogás bizonyítéka. Azt akarni, hogy egyesek sérelme teljesen kizárásuk, illetőleg hogy egy szabályzatnál minden egyéni érdek figyelembe vétessék, a lehetetlenségek közé tartozik. Nem az egyesek, hanem az egyetemes egyház sérelmét kizárni; nem az egyesek, hanem az egyetemes egyház érdekét szem előtt tartani: ez a fő, a melyért mindent feláldozhatni, de a mit semmiért feláldozni nem szabad.

Nem egyesek, hanem az egyetemes egyház érdeke hozta létre a lelkészválasztási törvényeket s azok között a minősítvény megállapítását magokban foglaló 186. és 187. §-okat, mint szintén az ezeket követő, már az alkalmazásra vonatkozó 188. és 189. §-okat is. Az egyházkerületek a 188. §. első pontja értelmében megtették a reájok bízottakat, megkésztették saját egyházkerületekre kötelezőleg a minősítési, jelölési szabályokat, melyeken nagyon természetes, hogy az illető készítő egyéni felfogása, vagy azon egyházkerület viszonya élesen visszatükröződik. Azonban a hivatolt §. második részének, mely szerint „az egy-

házkerületek a lehető egyöntetű eljárás eszközlése végett közlik egymással megállapodásaikat“, teljesítése elmaradt, vagy ha megtörtént, a célzott eredményt mindeddig létre nem hozta. Ezek az egyházkerületi szabályzatok egymástól nagyon eltérők levén s így nagyon eltérő mértékkel mérvén, mi természetesebb, minthogy az egyházkerületek között felmerült az óhaj az egyházi törvény hivatolt §-ában jelzett lehető egyöntetű eljárásnak keresztülvivése iránt. Ily okból került az ügy az 1885. novemberi egyetemes konvent elé, mely 67. sz. határozatában a püspök urakat sem többel, sem kevesebbel, mint a következőkkel bízta meg: „A püspök urak fölhívatnak, hogy kölcsönös megbeszélés után véleményt adjanak, hogy mit lehetne e fontos kérdésben és tárgyban tehetni a fel-felmerülő nehézségek és bonyodalmak elosztatására és megszüntetésére“.

És az igen tisztelt püspöki kar e megbízatásának az által vél eleget tenni, hogy egy teljes munkálatot készít, melyet a következő kezdő szavakkal terjeszt az egyetemes konvent elé (1889. évi 54. sz.): „Alulírtak, kik a főt. és mélt. konvent 1885. évi novemberi ülésének 67. sz. végzésével, az egész magyar ev. ref. egyház mindenik kerületében kötelező egyöntetű egyházosztályozási és lelkészminősítési szabályzat javaslatának elkészítésével bizattunk meg, e megbízatásunkban az alább írt helyen és időben eljárunk s munkálatunkat van szerencsénk a mélyen tisztelt konventhez a következőkben benyújtani“ stb.

Látnivaló, hogy a mélyen tisztelt püspöki kar túl nézett a célon. Mert ő, ki a fentebb hivatolt végzés szerint véleményadással volt megbízva arra nézve, „hogy mit lehetne e fontos kérdésben és tárgyban tenni a fel-felmerülő nehézségek és bonyodalmak elosztatására és megszüntetésére“ e helyett, mivel meg volt bízva, egy kész szabályzatot készít — mivel nem volt megbízva — és pedig minden indokolás nélkül, mely nagyon is magán hordja a jelenlevők többsége keze nyomát. Én részemről e munkálattól

nem azt vártam, hogy mint tette, egy a már eddig — p. o. a Tiszántúl — megszokott szabályzat általánosan megnyugtatóbb pontjait egyszerűen törölje, hanem, hogy komoly tanulmány alapján mutassa ki azt, hogy az egyházi törvény 186. és 187. §-aiban lefektetett elvek mennyiben fontosak az egyetemes egyház — és nem egyesek — érdekét tekintve s mennyiben nélkülözhetetlen az egyetemes egyház — és nem egyesek érdekében — az egyöntetűség. A meggyőző érvek meghozták volna mindenik egyházkerületben az önkéntes meghajlást, a közérdeknek hódolást, míg ezen minden indokolás nélkül oda vetett munkálat vagy rá nem ismerhetőségig történő módosításnak vagy melőzésnek néz elébe az egyházkerületeken s a valódi célhoz egy lépéssel sem leszünk közelebb.

Ismétlem, hogy igénytelen véleményem szerint nem szabályokat kellett volna itt alkotni, hanem a létező szabályok közti különbség kiegyenlítésének útját egyengetni, a mi, szerény véleményem szerint, akként történhetett volna, hogy az öt egyházkerület létező szabályait felvéve, kimutatattott volna pontonként a különbség s a különbségek között a legjobb vélemény, mint az egyetemes egyház érdekével (mert mindig ez a fő) legmegegyezőbb hathatósan támogatott volna. Csak így lehetett volna elérni az érvek előtti meghajlás következményéül az egyöntetűséget s ez egyöntetűség által eleje lett volna véve a különbségek ellen eddig létező panaszoknak; ily módon útja lett volna zárva minden további sérelemnek.

e—s.

Az ev. reform. tanítók országos gyűlése.

E lapok f. é. 32. számában „Tanügybarát“ tollából „Néhány szó az ev. ref. tanítók országos gyűlésének kérdéséhez“ cím alatt megjelent s minden ev. reform. tanítót megörvendeztethető jóakarattal és tárgyilagossággal írott cikkekre, úgy is mint a cikk írója által említett memorandum-javaslat szövegezője, úgy is mint az országos ev. reform. tanító-gyűlés előkészítő bizottsági gyűlésére véleményes javaslatlétellel is megbízott előadó, tartozom Tanügybarátnak és az érdeklődő köröknek azzal, hogy a következő felvilágosító megjegyzéseket megtegyem.

Öszintén örvendhet az ev. reform. tanítóság, midőn Tanügybarát cikkéhez hasonló tárgyilagossággal méltatják és bírálják törekvéseit. De épen azért, hogy az ily jóakarátú bírálók és hasznos tanácsosok szolgálók az általuk tárgyalt ügyet minden részleteiben ismerjék és ítéletükben a helyes mértéket alkalmazzassák, szükséges, hogy azok részéről, kik — hogy úgy mondjam — benne vannak a dologban, időnként kellőleg megvilágosíttassék úgy a kérdés, mint annak megoldási iránya és a szándékolt vagy javasolt megoldási alak.

Elismerem, hogy e tekintetben némi késlekedéssel lehet vádolni minket; de tekintettel arra, hogy az országos ev. reform. tanító-gyűlést előkészítő bizottság csak e hó 20-án tartja alakuló gyűlést, s tulajdonképen ezen bizottság főladata megállapítani a követendő irányt, megoldási formát és a tervezett

gyűlés tárgysorozatát: megboesátható, ha határozott megállapodásként eddigelé semmi olyas nem tétetett közzé, a mi vagy az előkészítő bizottság jogkörébe avatkozás vagy legalább praedjudikálás színezetével bírna.

Tanügybarát a tartandó gyűlés tárgysorozatába — mint hiányos értesülése folytán szerinte abból hiányzókat — fölvetni szeretné a következőket: egységes tanterv, tankönyvkérdés ügye, tanügyekben a tanító-testületek véleményezési joga, országos ev. ref. tanítói segélyalap, egyesületi szervezet, minden 5—10 évben országos gyűlés tartása.

Erre vonatkozólag vagyok bátor a következő felvilágosításokkal szolgálni:

1. Az országos ev. reform. tanító-gyűlés elé terjesztés végett nem csupán a bihari tanítók által készített emlékirat-javaslat adatott be, hanem — hogy többet ne említsek — a heves-nagykunsági ev. ref. tanító-egyletnek, a Tanügybarát által is jól ismert „Protestáns Néptanító“ című lapunk 1888. évi 14—16. számaiban Józsa Pál által szépen megokolt azon javaslata is, mely a tervezett gyűlés tárgysorozatába mindjárt 2-ik pontul fölvetetni kéri ezen kívánalmat: „Az egyházkerületi tantervek vétessenek összehasonlító bírálat alá“. — Mit a barsi ev. ref. tan.-egylet azzal kér megtoldatni, hogy „az összehasonlító bírálat alapján készíttessék egy oly tanterv, mely a hazai összes ev. reform. népiskolákban kötelezőleg alkalmaztassék“.

2. A tankönyvek ügyére vonatkozólag úgy a bihari, mint a most említett két tanító-testületnek, de a többi három javaslatot benyújtók munkálataiban is benne van, hogy azok bírálati joga a tanító-testületek legyen s csakis ezek egybehangzó véleménye alapján vétessenek közhasználatba.

3. A tanító-testületek véleményezési joga, a tanító-testületek jogkörének kiszélesítése, a szakérdekek méltányolása stb. iránt szintén megvannak téve e javaslatokban az indítványok — csak ki kell keresni.

Tehát a miket Tanügybarát a tartandó gyűlés programjába felvetetni helyén valónak lát, s a mit abból hiányzóknak vél: az — egy orsz. ev. reform. tanítói segély-alap és a tanító-egyletek szervezete kivételével — a javaslatokban benne levén, a tárgysorozatba okvetlenül belekerül. De bele fog kerülni a segély-alap és egyesületi szervezet kérdése is, csak hogy most egyszerre nem lehet mindent felölelni, mert az annyi időt és — valljuk meg őszintén — anyagi szükségletet kívánna, mennyivel mi most nem rendelkezünk.

Hogy az eddigi készülődés a tanítók helyzete javításának módozataira irányulna csak: annak mint tévedésnek bebizonyítására elegendőnek vélem a fentebbi megjegyzéseket. Igaz, hogy sok tekintetben ez a karakteristikuma a mozgalomnak; de ennek oka abban rejlik, hogy tanügyünk felvirágoztatása a tanítóság társadalmi, jogi és anyagi helyzetének javítása nélkül nem lehetséges!

Arra a hosszú vekengésre, mit a gyűlés összehívására fordítottunk, megemléendőnek tartom, hogy az 1881. évi ev. reform. tanító-gyűlés nem gondoskodott egy oly bizottságról, mely ily gyűlés összehívására jogosítva lenne. Így előbb meg kellett kérdezni a hazai összes ev. ref. tanító-testületeket az iránt: óhajtják-e a gyűlést képviseleti alapon megtartatni? s igenlő esetben kiket bíznak meg az összehívással? Mivel az egyesületek különböző időben tartják gyűléseiket, a nyilatkozatok begyűjtése sok időt vett igénybe. Innen a vekengés.

Jövöre ennek is eleje lesz véve, s így Tanügybarát azon kérdésére, hogy egy ilyen jogkörű bizottságról miért nem gon-

doskodunk most? örömmel jelenthetem, hogy igenis gondoskodtunk; mert az előkészítő gyűlés programjában benne van egy oly bizottság választása iránti indítvány is: „mely bizottság egyik zsinattartástól a másik zsinatig terjedő időre választva, figyelmében tartsa az ev. reform. tanítóságot érdeklő minden dolgokat és mihelyt annak komoly szüksége mutatkoznék, az ev. reform. felekezeti tanítóságot országos gyűlésre összehívja“.

Látnivaló, hogy a mozgalom nem csak nem tért le a helyes útról, de elfoglalta azt a kívánt teret is, melyet Tanügybarát úgy jellemez, hogy azzal a reform. tanítóság „imponálna“.

Midőn ezt örömmel konstatálhatjuk, köszönetet mondok Tanügybarátoknak rokonszenves érzelmei és jóindulatú felszólalásáért, kérve, hogy e lapok nemes intencióival egyező gondolkozású egyének továbbra is ilyen jóakarátú méltatásban részesítsék az ev. reform. tanítóságnak egyházunk és felekezeti tanügyünk felvirágoztatását czélozó önzetlen törekvéseit. — Isten velünk!

Kiss Sándor.

T á r c z a.

A vallásbölcsezet főbb problémái és a biblia.

(Folytatás.)

Az újabb philosophiának az eddigieknél nevezetesebb megoldási kísérlete Schellingnek tulajdonítható, a ki „Untersuchungen über das Wesen der menschlichen Freiheit“ című munkájában az emberi önállóságot, illetve szabadságot oly módon igyekszik speculativ igazolni, hogy a tényleg létező Istenben, egy különleges létezési alapindokot különböztet meg, mely más valami, mint a mi maga az istenség. Ebből a különleges isteni természetből volna eredeztethető úgy az egyes dolgoknak Istentől való feltétlen különbözősége, létrejövetele, naturája, valamint az embernek önállósága, szabadsága is. Istent azonban, már ezen benső létezési indok előtt létezőnek kell tartani, a mennyiben ha Isten actu nem léteznék, amaz alapindok sem létezhetnék. Hogy pedig ezt a különleges és Istenen kívül létező őszindokot, mely másnemű valami, mint az Isten, mégis annak alkotó eleme — mondom, hogy ezt — legalább sejtelmileg szemléltesse, elnevezi vágyódásnak, mely az Örökkévalót arra készíti, hogy lételt adjon önmagának, azaz létrehozza az öntudatlan és így vak akaratot, mely az egész világnak s minden létezőnek megfoghatatlan alapja. Minden lét homályból kél világosságra (e fumo datur lux) úgy a természeti, mint az ember-világban. A vágyódásnak megfelelőleg létrejő Istenben a benső reflexiv képzet, mely az ő képmása és absolut megvalósulása; egyszersmind az ősbölcsest, maga a λόγος. És az örökkévaló lélek, mely úgy a λόγος-t, mint a vágyódást egyesíti, hatalma szavával létrehozza az értelem és vágyódás összhangját, vagyis a szabadon teremtő mindenható akaratot. És így amaz isteni létök egyúttal az isteni külső és belső kinyilatkoztatásnak is eszközlője, nemcsak, hanem ennek közvetítésével jó létre az isteni kinyilatkoztatás tényéből — az emberi szabadság fogalma. Az isteni létök működése folytán előáll először is a látható természet, melyben minden lénynek megvan a saját akarata. Ez azonban csak eszköze az egyetemes akaratnak. De végre is mindezen ellentétes elvek közt létrejő az egység — és pedig az emberben, mint Istennek kép-

másában, a ki Istennel mint makrokosmos-szal szemben külön világot — mikrokosmos — képez. A különbség a kettő, t. i. Isten és az ember között csakis abban határozódik, hogy Istenben az ellentétek egysége absolut és így elkülöníthetlen, míg az emberben elkülöníthető. És épen az ellentéteknek emez elkülöníthetése alkotja tényleg az emberi szabadságot. E szerint t. i. megszűnik az ember az egyetemes akarat pusztá eszköze lenni s szabadon cselekeszi azt, a mit akar, jót avagy rosszat. Nevezetesen, ha felibe emelkedik az egyetemes akaratnak, akkor a rossz; ha pedig akaratát alárendeli a közakaratnak: az esetben a jó áll elő. Így hát az emberi szabadságban rejlik a jónak és rossznak lehetősége is.

Schelling ez elméletét épen úgy a pantheismus fundamentomára építette, mint általában egész rendszerét; innen van az, hogy problémáknak speculativ megfejtésére ő is mérőben képtelen. Az által, hogy Istenben egy őslét-okot különböztet meg, melyből Istennek és közvetve a természetnek eredetét levezetni törekszik, határozottan a pantheismus terére tévedett, melyet nem is hagyott el soha. Az ő istene egy sötét okból kibontakozó üres képzet, melyet csak azért ruház fel személyiséggel, hogy általa a világ teremtését, mint szabad tény lehetők tarthassa és belőle a fejlődés különböző stadiumain át a szabadság fogalmát levezethesse. Hogy azonban a pantheismus álláspontján, a szabadság és szükségesség problémájának kibékítése teljes lehetetlenség, viszont a determinismus elmaradhatatlan következmény: azt már Spinoza kísérletezéséből láttuk. (Peip, id. mű 16. §.)

És most már felteszszük újból a kérdést, ha vajjon általában véve megoldható-e a szabadság és szükségesség problémája speculativ úton és igazolható-e meggyőzőleg az akarat szabadságának jogosultsága? Erre azt mondjuk: igenis; de egyedül a kijelentés igazságának elfogadása és érvényre jutása mellett, mely kizár és eloszlat minden véletlent, minden determinismust. A determinismus egyébiránt minden körülmények közt pusztán hiedelem tárgya fog maradni, mivel sem értelmi érvekkel nem igazolható, sem a realis valósággal össze nem egyeztethető.

A kik a determinismust és így a szabadsággal ellentétben a szükségesség törvényét védelmezik: figyelmen kívül hagyják az erkölcsi benső világ életének forrását, a melyből tudniillik a gondolkozás, érzés és akarat nyilvánulásai fakadnak. És ez a forrás az erkölcsi tudat, melyet a vallási tudattal együtt lényünk legfenségebb tulajdonságául, sajátjául tekinthetünk. Ez az erkölcsi tudat oly hatalom, hogy szavára az akarat belenyúl — hogy úgy mondjuk — még a világfejlődés menetébe is, szolgálatába hajtva a természet erőit is. Ez az erkölcsi tudat, mely lényemnek életadó eleme, most lesujt, majd felemel; most tilt, majd parancsol; most öl, majd megelevenít. És hogy lehetővé váljék ez erkölcsi tudat törvényének megvalósulása: akaratomnak szabadon, függetlenül kell magát elhatározni tudnia. Tetteimnek csakis akkor van némi erkölcsi értékök, ha saját elhatározásomból történtek és nem bizonyos külső vagy belső kényszernek kifolyásai. Mi érdeme van az állam vagy egyház erősödése érdekében vagyont, életet, sőt mindenét feláldozó férfinak, ha mindezt nem saját akaratából tette, hanem tette, mert a természeti kényszerűség törvénye szerint nem cselekedhetett másképp. Avagy a polgári becsület s a jellemtisztaság erénye micsoda beccsel bírhat, ha az a természeti kényszerűségnek époly egyenes következménye, mint p. o. a jellemtelenség, vagy a kihágások bárminemű faja?

A két ellentét közötti causalnexust sohasem lesz képes az értelem felfedezni. Ha kétségbe vonjuk, hogy az apagyilkos nem cselekedhetett másképp, mint hogy apját megölje, mert természeti kényszer törvény alatt állott; tehát ténye nem egyéb, mint a szükségesség következménye: akkor merő igazságtalanság volna őt elítélni, minekutána kényszer törvény alatt állván, teljességgel nem lehetett hatalmában, hogy szabadon válaszson a jelzett tény végr. hajtása és annak ellenkezője közt. A szükségesség elvének s a causalitas törvényének védelmezői hasonlókat mondhatnak a párbaj örületes hóortjának áldozatairól is, és nem foghatnának lándzsát törni a könnyelmű öngyilkosok felett sem. Hol itt a morál? Mi ebben az észszerűség? És mi a cél? A szükségesség szerint történő eseményekről, vagy cselekedetekről sohasem mondhatjuk, hogy jók vagy rosszak, igazak vagy látszatszerűek; e nézet szerint minden egy és ugyanazon lényegű. Csakis a szabadság ténye mellett oszlatható el minden abnormitas, mely a determinismus fogalma szerint a gondolkodás, érzület és akarat nyilvánulásait, valamint az egész erkölcsi világrend önállóságát veszélylyel fenyegetné. Hogy egyébiránt a determinismus következtetéseit felett napirendre tért a társadalom s a józan philosophia: azt világosan bizonyítja az igazságszolgáltatás, a nevelés és az erkölcsi élet minden terén kifejtett általános felfogás és gyakorlat. A természeti kényszerűsége, vagy az akarat megkötöttségére való hivatkozással ámitássá válik minden erkölcsiesség.

Különösen hivatkozni szoktak a determinismus újabbkori védői, tehát az akarat szabadság ellenesei arra is, hogy a szabadság elismerése ellentétben áll a természet rendivel s az erőfentartás törvényével. Ha tudniillik a természetet egységes, rendezett, bizonyos meghatározott törvények szerint működő organismusnak tekintjük: ugyan hogy lehetne ezzel megegyeztetni azt a felfogást, hogy az emberi szabadság teljesen önkényűleg belenyúljon a természet rendibe s ily módon megzavarja annak folyását? Igy az ember minden ízben való önkényes beavatkozása mindmennyi abszolút csudatetthez volna hasonló, mely esetleg megakaszthatná a természeti törvények összműködését. Ámde az akarat szabadságának ily túlzott fogalmáról és abszolút jellegéről józanon beszélni nem is lehet. Az ember a természet rendes törvényének korlátain belül tesz és működik, natura parendo vincitur és a természet rendes folyásának ügyvélt megzavarása tulajdonképen előmozdítja a természet céljának elérését, a mennyiben tudniillik a természet erkölcsi célok megvalósítását közvetíti és segíti elő. Csakis az erkölcsi céllal ellentétes beavatkozás hathatna zavarólag a természet menetére. Ámde ekkor meg nyomban jó a megtorlás, mivel a természet törvénye az emberi akarat túlkapásait nyomban megszegyeníti. Épen ezért nem áll az sem, hogy az indító okok visszavezethetők az ő alapindokra egész in infinitum. Igenis; minden ténynek megvan a maga oka; de ezt a közvetlen okot a végtelenig visszavezetni teljes képtelenség, már csak azért is, mert a legutólsónak vélt indok mögött még mindig kereshetnők annak is legvégső okát. E körülmény kényszeríté már Lotze-t is arra a beismerésre, mely szerint das ursprüngliche Sein der Welt sowie die Richtung der Bewegung in ihr, als ursachlose Thatsachen zu betrachten sind. (Grundzüge der prakt. Phil. 1882.).

A moralstatistikára való gyakori hivatkozás is a determinismusnak inkább ellene, mint mellette bizonyít. Legújában tudvalevőleg e tapasztalati tudomány adatait használják fő védelmi eszközül az akarat szabadságának ellenesei, azt

mondván, hogy tapasztalatilag a házasságkötések, születések, halálozások, öngyilkosságok, kihágások esetek stb. megközelítőleg ugyanazon számarányban ismétlődnek évről-évre. Tehát e számaránynak szerintök egyenlőnek kell lenni, mely esetben aztán az akarat szabadságáról szó sem lehet, mivel az akarat, ha szabadságában állana, útját vághatná az ily történeteknek. Ámde azt kérjük: miért csak megközelítőleg és nem tökéletes az a bizonyos számarány? Hiszen csak talán a természeti törvényszerűségről szigorú következetességet lehetne feltételezni? És azokat az egyes adatokat, melyek hitelessége egyébiránt kétszeresen megkérdőjelezhető, ugyanazon indok alapján tarthatnók a szabad elhatározás tényének, mint a szükségesség kifolyásának: tehát a moralstatistika a szabadság ellen nem szolgáltat megállható bizonyítékokat.

De míg így a szükségesség törvényének jogosultságát a józan philosophiai irányzat lehetetlennek nyilvánítja, csakis részben oldja meg a feltett problémát. Célunk akkor lesz elérve, ha e két ellentétes elv közt sikerülni fog létrehozunk a kibékülést, az összhangot. Ez pedig egyedül a kijelentés segítségével levén elérhető: vegyük szemügyre a kérdést eme szempontból.

Erdős József.

(Folyt. köv.)

Iskolaügy.

A középiskolai tanárok országos nyugdíjintézete.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter 17,422. sz. a. a következő iratot intézte főt. Révész Bálint püspök úrhoz.

Méltóságos és Főtiszteletű Püspök Ur!

A vezetésem alatt álló ministerium folyó évi költségvetésének képviselőházi tárgyalása alkalmával tett nyilatkozatomhoz híven, ezennel megindítom a tárgyalásokat arra nézve, hogy (a szerzetesrendi és püspöki intézetek kivételével) a felekezeti, továbbá a törvényhatósági, községi, alapítványi s általában a közvetlen rendelkezésem alatt nem álló középiskolák tanárai számára egy országos nyugdíjintézetet szervezzek.

Boldogult hivatali elődöm szintén foglalkozott volt már ezen ügygyel és 24,323/83. sz. a. kelt rendeletével felhívta valamennyi autonómiával bíró hazai egyháznak főhatóságát, úgyszintén a tankerületi főigazgatókat, hogy az illető fentartó testületek tüzetes meghallgatása alapján értesítsék őt, illetőleg tegyenek jelentést arról, hogy a jelölt egyes intézeteknél a tanárok nyugdíjazását, úgyszintén özvegyeik és árváik ellátását illetőleg miben van a tényleges állapot és vajjon hajlandók-e az egyes fentartó testületek a helyi viszonyok által indokolt bizonyos módok mellett, a tervezett orsz. nyugdíjintézethez hozzá járulni.

A beérkezett válaszok és jelentések — a melyek úgyszólván egyhangú meleg elismeréssel és köszönettel üdvözölték e kezdeményezést — nyilván mutatják, hogy az ezen intézet létesítése céljából időnként tett egyes felszólalások a hazai tanügynek nagyjelentőségű érdekét tolmácsolták.

Ily előzmények mellett én annál is inkább készséggel igyekszem ez intézetet megalakítani, mert tudom, hogy a jelölt számos ily középiskolában az anyagi eszközök korlátoltsága

miatt, a legjobb akarat és legnagyobb igyekvés mellett sem képes a fentartó testület egy a tanári állás igényeinek megfelelő ily helyi intézetet létesíteni, és mert teljesen át vagyok hatva azon a nemzet méltánylására jogosan igényt tartó kitűnő szolgálatok tudatától, a melyeket e középiskolák a hazai köz-művelődésnek a multban tettek és a jelenben is tesznek.

Hogy azonban ezen felhívásomra ne csupán a terv iránti rokonszenvet kifejező nyilatkozatot, hanem a tervet a megvalósításhoz közelebb vivő concret választ kapjak, szükségesnek tartom, hogy közöljem azon vezérlő elveket, a melyek szerint ez intézetet létesíteni szándékozom, annál is inkább, mert erre nézve az iskolafentartók részéről kívánság is nyilvánult.

A tervbevett orsz. nyugdíjintézet rendes alkalmazásban levő tanároknak, úgyszintén özvegyeiknek és árváiknak minden tekintetben teljesen ugyanazon kedvezményeket nyújtaná, a melyeket a köztisztviselők nyugdíjazásáról szóló 1885. évi XI. t. cz. az állami, valamint a kormány által kezelt közalapokból fentartott középiskolák tanárai részére biztosít.

Ez intézet jövedelmi forrásai pedig a következők volnának:

1. Minden újonnan alkalmazott rendes tanár köteles volna egy évi törzsfizetésének, valamint törzsfizetése minden szaporulatának egy harmadát ez intézet pénztárába egyszerűen mindenkorra 12 havi részletben befizetni.

A régebben alkalmazott rendes tanárok szintén tagjaivá lehetnének ez intézetnek, ha első évi fizetésöknök, úgyszintén a fizetés szaporulatának egy harmadát a már eltöltött szolgálati évek után számított 5%-os kamatokkal együtt hasonló vagy még kedvezőbb módozatok mellett befizetnék. Ott, a hol már létezik helyi nyugdíjintézet, e befizetés érettük ennek tőkéből vagy kamatjaiból volna eszközölhető. Meg kell azonban jegyezni, hogy ott, a hol az ily nyugdíjintézet továbbra is fentartatnék, azon tanárok, a kik annak vagy bármely más hasonló nyugdíjintézetnek tagjai maradnának, az orsz. nyugdíjintézet tagjai nem lehetnének.

2. A mint a jelölt legtöbb középiskolánál eddig is szokásban volt, minden az orsz. nyugdíjintézet körébe bevont középiskola ifjúsága köteleztetnék az évi beíratáskor ez intézet céljaira némi csekély illetéket fizetni.

3. A fentartó testületek középiskolájok minden egyes, az országos nyugdíjintézet által biztosított tanára után egyszerűen mindenkorra vagy évenként szintén kötelesek volnának ez intézet céljaira némi hozzájárulást fizetni. E hozzájárulás ott, a hol már van helyi nyugdíjintézeti tőke, a mennyiben a helyi viszonyok azt megengedik, természetesen szintén abból vagy annak kamatjaiból volna vehető.

4. A törvényhozástól ez intézet céljaira évi állami segílyt kérnék.

Felkérem Méltóságodat, hogy az illető fentartó testületeket részletes nyilatkozattételre hívja fel az iránt, vajjon hajlandók-e a tervezett orsz. intézethez hozzájárulni, továbbá, hogy mi esetleges észrevételök van az előadott vezérlő elvek tekintetében, végül pedig mi esetleges kívánságuk és megjegyzések van a terv foganatba vételének részleteit illetőleg?

Felkérem továbbá Méltóságodat, hogy a 2., 3. és 4. alatt megjelölt jövedelmi források számszerű pontos megállapíthatása végett hívja fel Méltóságod az illető fentartó testületeket arra is, hogy a kellő számban idecsatolt kérdő íveket töltsék ki.

Méltóságod véleményével kísért szíves válaszáat f. évi október 1-ére várom el.

A bekívánt adatok feldolgozása után fog aztán a nyug-

díjintézet tervezete megállapíttatni, nevezetesen csak ekkor lesz majd kiszámítható, mekkora legyen a tanulók, mekkora az iskolafentartók és mekkora az állam hozzájárulása a nyugdíjalaphoz, mely tervezetet haladéck nélkül közölni fogom az érdeklétt iskolafentartókkal végleges nyilatkozatuk megtétele céljából.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilatkozatát.

Kelt Budapesten, 1889. évi júniushó 30.

Gróf Csáky.

Közügyeink.

Felvilágosító feleletet kérek.

Az ev. ref. tiszántúli egyházkerület 1889. májushó 7—11. napjain Debreczenben tartott első gyűlése jegyzőkönyvének 39-ik lapján ez olvasható:

„Indítvány. A búcsúztatók, melyek a temetési szertartás méltósága s az igazi jól felfogott vallásosság hátrányára még most is több helyt szokásban vannak, elvégre valahára töröltessenek el.

Az egyházkerületi gyűlés az úgynevezett verses búcsúztatókat, melyeket a tanítók és kántorok tartottak, egész határozottan eltiltja, útasítván e tekintetben az esperes és lelkész urakat az ellenőrzésre; a mely tanítóknak vagy kántoroknak híványukban befoglaltatik, hogy sírbeszédet tarthatnak, annak gyakorlása továbbra is engedélyeztetik, de nem versekben foglalva, hanem egyszerű folyékony prózában.

Világos, hogy ezen indítvány a búcsúztatók eltörlését általában czélozza, tekintet nélkül arra, hogy lelkész, tanító vagy kántor szokta-e azokat tartani s tekintet nélkül arra, hogy versben vagy prózában vannak-e azok írva.

Világos, hogy ezen végzés első része csak a tanítók és kántorok által tartatni szokott úgynevezett verses búcsúztatókat tiltja el egész határozottan. Ezen végzés értelmében tehát szerintem nincsenek eltiltva a lelkészek által tartatni szokott sem verses, sem prózában írt búcsúztatók s — bár hallgatólag — a prózában írt búcsúztatók tartása a tanítóknak és kántoroknak is engedélyezve van.

Világos, hogy ezen végzés második része csak az egyszerű folyékony prózában írt sírbeszéd tartását engedélyezi, és pedig kizárólag azon tanítóknak vagy kántoroknak, a kiknek híványukban befoglaltatik, hogy sírbeszédet tarthatnak. Eszerint tehát tanítók vagy kántorok, még ha befoglaltatik is az ő híványukban, hogy tarthatnak, sőt tartaniok kell (a búcsúztató díja meg is van állapítva, tehát ezen díjért azt nekik meg is kell tartaniok) búcsúztatót, — nem tarthatják azt jövőre sem versben, sem prózában.

Nem lehetetlen, hogy mindez csak az én felfogásom szerint van így s csak azért, mert én úgy az indítványt, mint a végzést, szószertint értelemben vettem. Én azonban, a ki nem voltam jelen ott, a hol a fenti indítvány tétetett s ama végzés hozatott; én, a ki nem hallottam azon beszédeket, melyek úgy az indítvány, mint a végzés szellemét feltüntetnék előttem is, — e nagyfontosságú indítvány és végzés értelmének megállapításánál nem tarthatom előttem ezen evangyéliomi útasítást: „a betű megöl; lélek az a mi elevenít!” Ezért kérek felvilágosító feleletet, — és pedig első sorban Dr. Kovács Sándor egyház-

kerületi jegyző úrtól, másodsorban azonban bárkitől is, a ki jelen volt a fenti indítvány megtételénél s az erre hozott végzés megállapításánál.

Kijelentem, hogy mihelyt megkapom a kért felvilágosító feleletet, hozzá fogok szólani ama roppant fontosságú és nagy horderejű indítvány és végzés tárgyához.

Agya.

Nagy Sándor,
ev. reform. lelkész.

K ü l f ö l d .

Békesség a földön.

Dr. Laird, a skót szabad egyház moderátora, egyházának egyetemes zsinata nevében a következő felhívó szöveget küldte meg főt. Révész Bálint püspök úrhoz.

A Skót Szabad Egyház egyetemes zsinata a magyarországi Református Egyháznak üdvözlettel.

Nem védekezünk, miért szólalunk fel most oly tárgyban, melyről hiszünk, hogy velünk azonosan mélyen érinti önök lelkét.

Komoly aggodással figyeltük a közelebbi évek alatt a nagymérvű és terhelő fegyverkezések folytonos növekedését Európa minden országában, nem véve ki saját honunkat sem; — hallottuk a közeledő háború felől szállongó, gyakorta zavaró híreket; — éreztük az állandó bizonytalanságot, szüleményét ama rémítő előkészületeknek.

Épen ezért látszott időszerűnek önökhöz és Krisztus minden egyházához fordulni, hogy a testvéri szeretet lelkével egyesülne velünk imára mindnyájunk Atyjához, ő fordítaná el tőlünk azon félelemgerjesztő bajokat, — felkérvén önöket is, hogy a mennyiben módjokban áll, működjenek közre azon fegyverkezések kölesönös leszállítása érdekében, melyek mindig nagyobb-nagyobb súlylyal nyomakodnak ránk, mintsem a különben is megterhelt népek elbírhathnák azokat.

Nem illet minket elősorolni, mi volna teendő, ha és a mennyiben módjokban áll, e végre; mi csak figyelmét hívjuk fel az egyház azon tagozatának, melyre tekintélyök és befolyásuk kiterjed. Azonban bizonyosak vagyunk, hogy önök nem kevésbé kívánják, mint mi, „szüntetni a nehéz terheket“, — és valószínű az evangéliumi reménységet: „békesség a földön“; — és nem is veszik rossz neven, ha szívélyes rokonszenvünk biztosításával közeledünk, kifejezván készségünket: együtt munkálni önökkel valamely jól megfontolt törekvésben a végre, hogy a nemzetek viszályában a rettenetes háború békés bíráskodás (arbitration) által helyettesíttessék.

Kérvén Istent, hogy tartsa meg a magyar ref. egyházat szent védelme alatt,

maradok a zsinat nevében és megbízásából társa a Krisztus szolgálatában, a Skót Szabad Egyház hívatála Mound-on, Edinburgban, 1889. július.

Laird János,
hittudor és moderátor.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. A debreczeni ev. ref. tanítóképezdében a beírás és felvétel elintézésére az iskolai törvények által szeptember 1—8. napjai vannak kitűzve. Azonban azoknak,

kik tápintézeti jótéteményért folyamodni akarnak, ajánlatik, hogy magukat szeptember 1—4. napjain beírassák és bevétesék. A javító és pótvizsgálatok ugyancsak szeptember 1—4. napjain tartatnak meg. Debreczen, 1889. augusztus 13. Jóó István, tanítóképezdei igazgató-tanár.

Szász Károly püspök úr szép kitüntetésben részesült, midőn őt a londoni nagybibliaterjesztő Társulat közelebbi tiszteletbeli tagjává választotta, elismerésül azon nagy tevékenységnek, melyet a püspök úr a bibliának hazánkban terjesztése és az ótestamentum fordításának kijavítása ügyében folyó munkálatok vezetése körül folytat. Segítse a jó Isten a kitűnő püspököt, hogy gazdag gyümölcsöket termő munkái mindig méltó elismerésben részesüljenek.

Pályázat. A tiszáninneri ev. ref. egyházkerület által ki-nevezett bizottság, megállapítván a Károli Gáspár emlékezetére majdan megtartandó ünnepély főbb mozzanatait, azok közé egy népszerű emlékbeszéd felolvasását is felvette. Épen ebből a célból ezennel pályázatot nyit a Károli Gáspár életét és jellemét népszerű, a protestáns vallásos érzületre jótékony hatású alakban feltüntető emlékbeszéd készítésére. Jutalma 30 darab m. kir. arany. A mű a „Károli-alap“ tulajdona marad. Pályázók pályázati szándékukat folyó évi szeptemberhó 15-ig jelentsek be Miskolcra, főtiszt. Kun Bertalan püspök úrnál. Sárospatak, 1889. július 12. A „Károli-emlék és alap“-bizottság.

Károli Gáspár emléke. A vetési egyház perselypénze a szellemi emlékre 1 frt; Kósa Ede jármii lelkész a síremlékre 1 frt; Vitéz János s.-vámosi lelkész a szellemi emlékre 1 frt; Tisza-Sasról az egyház 1 frt, Sarkadi N. Imre lelkész 50 kr, Hajdú Lajos gondnok 50 kr, több egyháztagnak 1 frt 40 kr; összesen a két cél közt egyenlően megosztandó 3 frt 40 kr. Bejött eddig lapunknál a síremlékre 90 frt 99 kr, a szellemi emlékre 92 frt 17 kr, együtt időközi kamatokkal 184 frt 04 kr, mely összeg takarékpénztárban kamatozik. Debreczen, 1889. aug. 13. Csiky Lajos.

Huszár Gál elsőkorú nagy magyar reformátorról Révész Kálmán pápai ref. hittanár a „Pápai Lapok“ f. é. aug. 11-iki számában cikket írt, melyben az új felfedezés adatai nyomán kétségtelenné lett, hogy Huszár Gál Pápa halt meg, pestisben, 1575. év október 23-án. Az 1888-ik évig reformátorunk halála éve, sőt helye is, bizonytalan volt. Mikor fognak kerületeink felbuzdulni, hogy nagy reformátoraik sírhelyeit emlékek jelöljék meg? Nemcsak a katona, nemcsak a költő, nemcsak az államférfi szolgálta hősként e hazát és míveltsége szent ügyét, hanem a reformátorok is; csak ők, csak ők nem érdekesítették eddig az utókor kegyeletére! A magyar protestantizmus kegyeleti szelleme még mindig szendereg, vajh ki, mi és mikor költetheti azt fel?! (B. F.).

Értesítés. Az eperjesi ág. evang. kerületi collegiumi jogakademián az 1889—90. tanévre a beírások f. é. szeptember 1-től 9-ig eszközözendők; az előadások pedig szeptember 10-én veszik kezdetüket. A jogakadémiai hallgatók vallásfelekezeti különbség nélkül részesülhetnek a Collegium kebelében fennálló convictus és alumneum kedvezményeiben; (az ezekre nézve megállapított díjak, — mindig félévénként értve, — a következők: alumneumi ebéd és vacsoráért 22 frt 50 kr, convictusi ebéd és vacsoráért 31 frt, alumneumi ebédért 11 frt 50 kr, convictusi ebédért 19 frt); az erre érdemesek igényt tarthatnak a Collegium által évenként kiosztatni szokott több és tekintélyes összegű ösztöndíjakra; valamint a szegény sorsúak a jelentékeny alaptőkével rendelkező „Jogász segély-egylet“ támoga-

tására számíthatnak. Megjegyeztetik végül, miszerint úgy a jogakadémiai ifjúsági, mint a collegiumi nagy könyvtár a hallgatóság rendelkezésére állandó. Eperjes, 1889. május havában. Az eperjesi ág. ev. ker. collegiumi jogakadémia igazgatósága.

Egy külföldi halottunk. Meg vagyunk róla győződve, hogy mindazon honfitársunk, ki Edinburghban a szabad-egyház stipendiumát élvezte, velünk együtt élénk részvétellel veszi tudomásul a jó öreg „Macdonald bácsi” halálát, melyről a „Scottish Leader” aug. 6-iki számából értesülünk, a mely szerint Macdonald János meghalt f. hó 1-én 79 éves korában. A megboldogult a skót szabad-egyház központi pénztárnoka volt hosszú időn át az utolsó hat évig, a mikor gyöngesége miatt visszalépett híven viselt tisztétől. Mint olvassuk, Gladstone miniszter is tanulmányozta azt a könyvkezelési rendszert, a melylyel M., mint saját maga által alkotott rendszerrel, egyháza pénzügyeit vezette. Részt vett az öreg úr egyháza minden nemesebb mozgalmában; minden kül- és belmissiói tevékenységnek fáradhatatlan apostola volt. Nekünk pedig magyaroknak ott a távoli földön barátunk, pártfogónk, atyánk volt. „Macdonald bácsi” névvel beszéltünk róla. Sokszor meghívott háza vendégeiül, s szép családja, áldott jó felesége és hat derék fia körében gyakran élveztük nemes vendégszeretetét; gyönyörködtünk tiszta keresztyéni boldogságában, ezt előtűntető szelid mosolygásában; láttuk, mint lehet egy világi ember igazi keresztyén, családjának imádság tömjénével áldozó papja. Nyúgodjék békével a jó ember! Tisztelt családjának a távolból őszinte, igaz részvétünket küldjük.

A vasárnapi nyugalom kérdése élénken foglalkoztatja a hitbuzgó lelkeket újból. A párisi világkiállítás alkalmából jövő szeptemberhó 24. és következő napjain egy nemzetközi congressus fog tartatni, melynek végrehajtó bizottsága nevében Roehrich lelkipásztor lelkes felhívást bocsátott ki, felszólítva minden érdeklődőket, úgy egyeseket, mint az ezen irányban működő társulatokat a részvételre. A kongresszus elnöke Say Leó akadémiai tag és tanácsos, a szervező bizottság tagjai pedig mindnyájan nemcsak tekintélyes egyének, de igaz barátai és előmozdítói is e szent ügynek. A tiszteletbeli tagok névsorában örömmel olvassuk a külföld tudósai és államférfiai közt a mi Balogh Ferenczünk nevét is, a kit hazánkból e kitüntetéssel megtiszteltek. A tanácskozmány a vasárnapi nyugalom áldásait különösen közegészségi és társadalmi szempontból fogja feltűntetni s ez irányban javaslatokat teend. Nagyon ideje volna már, ha mi is határozott lépést tennénk az Ur szombatjának egyetemes megszentelése érdekében.

Hirdetés káplántanítói állomásra. A helynékül való káplánok vagy kápláni vizsgát teendő jelöltek figyelmét felhívjuk az üresedésben lévő pankotai káplántanítói állásra. A ki ennek elfogadására kedvet érez magában: bővebb tájékozásszerzés végett tegye magát érintkezésbe Kocska Károly lelkészszel és pedig lehetőleg e hó végéig. (Beküldetett.)

Iskolai értesítők. 9. A debreczeni ev. ref. főiskola akadémiai tanszakairól szóló 1888—89-iki évkönyv Liszka Nándor igazgató gondos szerkesztésében jelent meg. Első részében közölve vannak azok a beszédek, melyek a főiskolai díszteremben Erdős József theol. akad. nyilván. rendes tanárnak ünnepélyes beiktatása alkalmával 1888. szeptember 11. napján elmondattak; nevezetesen Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyzőnek főtiszteletű püspök úr megbízásából és képviselőletében mondott megnyitó és üdvözlő, valamint az új tanárt beiktató emelkedett hangú beszédei; továbbá a Pál apos-

tol életét, jellemét és theológiáját tömör vonásokban feltűntető tanári székfoglaló, végül az akadémiai igazgató által tartott remek szép allocutió. A második rész a szorosabb értelemben vett évi értesítőt tartalmazza. A tanév történeti mozzanatainak felsorolását követi a kormányzó tanács ismertetése, a tanulmányi rend leírása, a különböző rendeltetésű kegyes alapítványoknak részletes ismertetése, tanrend és létszám-kimutatás. Az I. félévre beiratkozott 71 theologus és 135 joghallgató, tehát 206 akadémiai tanuló, kik közül a félévet bevégezte 68 theol. és 130 jogakadémiai és így összesen 198 hallgató. A második félévben e létszám keveset változott, a mennyiben év végén a hittanhallgatók 67-en, a joghallgatók 126-an voltak. A hittudományi szakban előadott összesen hat rendes tanár, a jog- és államtudományi szakban szintén hat, a bölcsészeti szakon pedig kilencz rendes nyilván. tanár. Tanított az egyházi és műéneklés is heti 2 órán. Az előmenetelt illetőleg a számadatok megnyugtatók és örvendetesek. A hittanhallgatók közül az első félévben egy elégtelen osztályzatú sem volt, de már a második félévben öten kaptak elégtelen tanjegyet, míg a joghallgatók előhaladása a második félévben volt sokkal sikeresebb, mint az első félévben. A kitűzött pályakérdések élénk, pezsgő irodalmi s tudományos munkálkodást és szép sikert eredményeztek; pályadíjak fejében 432 frt 50 kr és 330 arany frank osztatott ki. A magyar irodalmi, hittanszaki és jogi önképzőkörökben megfelelő tevékenység észlelhető. Különös dicséretet érdemel a hittanszaki társulat, Közlönyében való irodalmi tevékenységeért. Jelentékeny haladást remélhetünk a jövőben az önképzés minden terén, a mennyiben a most következő iskolai évtől kezdve, az anyakönyvtár mellett tágas nyilvános olvasóterem fog, czélszerűen berendezve, a tanulni, búvárkodni vágyók rendelkezésére bocsátatni. Különösen érdekes a tápintézet évi menetét feltűntető táblázat, melyből megemlíthetjük, hogy 71 akadémiai, 69 tanítóképző és 162 gymnasiumi tanuló évi élelmezése 14,876 frt 52 krba került, melyből befizettetett mint élelmezési pótdíj 12,605 frt 45 kr s a tápintézet másnemű jövedelméből fedezettett 2271 frt 07 kr. A főiskola részére tett kegyes adományok sorában aranybetűkkel van felírva Sóvári Soós Gábor hajdúnánási lakos, ügyvéd, volt országgyűlési képviselő nemes alapítványa — 50,000 frt. Az új alapítványok összege 58,878 frt 41 kr. Egyéb nemű adományok is bőven és örvendetes módon folytak be, igazolva az egyes hitsorsosok és erkölcsi testületek áldozatkészségét. Az akadémiai hallgatók közt 101-féle segély-, ösztöndíj és jutalom osztatott ki 4194 frt 43 kr összegben. Az anyakönyvtár állománya 1889. jun. 30-án 62,453 darabból állott s a két utóbbi év folyamán 3740 darabbal gyarapodott. Hasonlóan a pénzügyi eredmény is. A 171 lapra terjedő vaskos évkönyvet a jövő tanévre vonatkozó tudnivalók jelzése zárja be.

Beküldettek. Lelki vígasz. Protestáns családi énekes könyv. Irta Kádár Imre ev. ref. tanító. Karczag. Szódi S. kiadása. 1889. Ára 1 frt. Ez énekes könyvről ismertetés küldetett be hozzánk, de a mely szóról-szóra megjelenvén budapesti lap-társunk hasábjain, általunk már nem adható ki. Magunk mondjuk hát el, hogy a 312 lapra terjedő könyvben, — mely Madarász Imre karczagi lelkész és országgyűlési képviselő úrnak van ajánlva s melyet Kálmán Farkas gyomai lelkész úr „minden énekelni szerető magyar református embernek tiszta szívből ajánl”, — 142 ének foglaltatik 6 részben: reggeli énekek (1—12); esteli énekek (13—21); bűnbocsánatért való énekek (22—33); úrvacsorájakor mondandó énekek (34—50); ünnepi

énekek (51—100); alkalmoszerű és vegyes énekek (101—142). Ez énekekben a vallásos ihlet tiszta hangja beszél hozzánk a legtöbb helyen. Mint az ajánló sorok mondják: „vallásos érzelem szülte ezen énekeket“, melyek tehát megérdemlik, hogy minél nagyobb elterjedésben részesüljenek. Ha az énekversek alakja itt-ott talán kissé nehézkes is, e fogyatkozást valóban mindenütt pótolja a meleg vallásos hang. Üdvözljük a szerzőt, ki e meglehetősen elhagyatott mezőn buzgósággal és elismerésre méltó tehetséggel munkálkodik. — A n.-károlyi ev. ref. egyházmegye 1889. ápr. 10-én N.-Károlyban és a máramaros-ugocsa ev. ref. egyházmegye 1889. ápr. 11-én Halmiban tartott közgyűlésének jegyzőkönyvei. A köszönettel vett jegyzőkönyvek közérdekű részeit szokásunk szerint ismertetni fogjuk.

Szerk. posta. K. E. Járm. Kíváncsi vagyok rá, miért félnek én kiadni azt a cikket. Konviktusunk közintézmény, mely a nyilvánosság ítélete előtt áll s nem féli, sőt várja és kéri azt. Csak az irodalmi hang színvonala ne álljon alatta a mi általunk felállított mértéknek! Halljuk tehát a kifogásokat! — D. M. É. K. Á. S. Sajnálatomra nem adhatom ki a hozzám küldött szép költeményt. Programmunk szerint csak alkalmi vallásos énekeket közölhetek, a mitől, lapunk szűk terére tekintettel, csak nagyon kivételesen vagyok hajlandó eltérni.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat.

A n.-bányai ev. ref. egyházmegyébe kebelezett mikolai lelkészi állomásra, a mely jövő 1890-ik év ápril 24-én leendő elfoglalandó, pályázat hirdettetik.

Ezen lelkészi állomás évi jövedelme búza, széna, fa, 90 holdnyi föld és palástdíjakban 1007 forintra tehető s így az egyház II-od osztályú.

Az első évi jövedelem fele, szabályaink értelmében, az özvegy lelkésznőt illeti.

Kellően felszerelt pályázati kérvények folyó évi szeptemberhó 20-ik napjáig nt. Bencsik István esperes úrhoz N.-Paládra (Szatmármegye) küldendők. U. p. helyben.

Kelt Debreczenben, 1889. aug. 12.

Révész Bálint,
püspök.

PÁLYÁZAT

a heves-nagykunsági ev. ref. egyházmegyébe kebelezett túrkevei egyház egyik lelkészi állomására; melynek évi javadalma:

- 1) 262 frt 50 kr, azaz kétszázhatvankét forint és ötven krajczár.
- 2) Búza 40 köből.
- 3) Árpa 40 köből.
- 4) Kemény tűzifa 4 öl.
- 5) Stóla.
- 6) 40 hold föld, melynek adóját az egyház fizeti. (A föld holdja 1600 □ ölével van számítva, a lelkész maga művelteti). Így ezen egyház I. osztályú.

A kellően felszerelt pályázati kérvények ezen állomás elnyeréseért f. évi szeptemberhó 7-ikéig nagyt. Székely Károly esperes úrhoz Kunhegyesre küldendők.

Debreczen, 1889. augusztus 16.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat

a balsai ev. reform. lelkészi állomásra.

Az évi javadalmazás 500, azaz ötszáz forintra van téve pénzértékben; így ezen lelkészi állomás a IV-ik osztályba tartozik.

A jövedelem áll földből, szemes élet fizetésből és stólarékból.

Pályázati határidő folyó évi augusztushó 28-ik napja bezárólag, mely határidőn belül a kellőleg felszerelt pályázati kérvények nt. Lukács Ödön felső-szabolcsi esperes úrhoz Nyiregyházára lesznek beküldendők.

A megválasztott hivatalát az 1890-dik év tavaszán foglalhatja el.

Kelt Debreczenben, 1889. aug. 10.

Révész Bálint,
püspök.